

Isten szabad kegyelme

Időpont: Szentháromság ünnepe utáni 12. vasárnap – 1954. szeptember 5.

Alapige: Róm 9,15–16

„Mert Mózesnek ezt mondja: Könyörülök azon, a kin könyörülök, és kegyelmezek annak, a kinek kegyelmezek. Annakokáért tehát nem azé, a ki akarja, sem nem azé, a ki fut, hanem a könyörülő Istené.”

Az eseményeknek két oldala van: egy nyilvánvaló és egy titkos. A nyilvánvaló az, ami történik a szemünk előtt, amit érzékelhetünk az érzékszerveinkkel, amit látunk, hallunk, tapintunk, érzünk. A másik az, ami a történés lelki háttere, indítóoka, célja, értelme, magyarázata. Ez titok. Spekulálhatunk fölötte, visszakövetkeztethetünk reá, de azért mindig bizonytalanságban maradunk felőle, hacsak az esemény szerzője maga fel nem tárja előttünk ezt a titkot. Így van ez az emberi eseményeknél. Mennyivel inkább így van akkor, mikor Isten cselekszik! És mennyivel inkább így van az emberi élet legnagyobb eseményénél, Isten legnagyobb cselekedeténél, az üdvösségnél! A mai szentleckében maga Isten lebbenti fel az üdvösség lelki hátteréről a titok fátyolát, s mondja meg nekünk, hogy *üdvösségünk mögött Isten szabad kegyelme van.*

1. Egészen személyesen nézve a kérdést, ez azt jelenti: *minden azon fordul meg, kapok-e kegyelmet!*

Az üdvösség – így kezdődik a szentlecke – *„nem azé, a ki akarja, sem nem azé, a ki fut, hanem a könyörülő Istené”.*

Annak okáért tehát nem azé, aki akarja. Isten nem üdvözít minket akaratunk ellenére. Senkire sem kényszeríti rá az üdvösséget. Nem igaz le minket, hanem úgy bánik velünk, mint emberrel. Isten igazít meg, de – s ezt félve mondom ki, mert tudom, hogy félreérthető – csak a mi hozzájárulásunkkal. Akaratunk nem eszközlője üdvösségünknek, még csak nem is társszerzője Isten mellett, de csatornája Isten üdvözítő kegyelmének. Ezért mozgósítja Isten üdvözítő munkájában az ember akaratát a megtérésre hívó szózáttal. Ezért bánkódik, ha az ember üdvözülő akarata nem találkozik az ő idvezítő akaratával. Ezért sír a megátalkodott Jeruzsálem fölött: *„Jeruzsálem! Ki megöled a prófétákat, és megkövezed azokat, a kik te hozzád küldettek, hányszor akartam egybegyűjteni a te fiaidat, miképen a tyúk egybegyűjti kis csirkéit szárnya alá; és te nem akartad.”* (Mt 23,37) Az ember akarata tehát ellenállhat Isten mindenható akaratának. Elzárkózhat vagy feltáruhat a kegyelem előtt. Az elzárkózás a hitetlenség, a feltárulás a hit magatartása. Megborzadok, ha arra gondolok, hogy az emberi akarat elegendő az Isten ellen, de nem elegendő a Sátán ellen. Isten szelíden rábeszél, meg akar győzni, a Sátán ellenben rámenősen ránk ront és leigáz. Nem harcolt még igazán a bűn ellen, nem akart az még igazán üdvösségre jutni, aki ezt a fájdalmas tényt önmagán meg nem tapasztalta, s meg nem siratta. Sok nagy akarásunknak, eget vivő elhatározásunknak romjain keseregve tanuljuk meg, hogy igaza van Istennek: nem azé, aki akarja.

De sem nem azé, aki fut. Mi az akarás és a futás között a különbség? Az akarás elmélet, a futás gyakorlat. Az akarás az elhatározás, a futás annak megvalósítása. Az akarás a futás lelki háttere, a futás az apró lépésekben megvalósuló akarat. Az akarás futás nélkül ábrándozás, lelki álmodozás, a sült galambot tátott szájjal váró tétlen vágyódás, a futás akarás nélkül céltalan és rendszertelen erőlködés. A kettő együtt nagy dolgok születésének útja. Igaza van a költőnek, mikor az erőre ezt mondja: akarat, mely előbb vagy utóbb, de diadalt arat. Csak egy dologban nem. A legnagyobbban: az üdvösségben. Hányszor vágyódtunk tiszta, Istennek tetsző élet után, hányszor határoztuk el, hogy ma megváltozom, hányszor próbáltuk nagy fogadkozásunkat hűséggel teljesíteni, céltudatosan harcolni a bűn ellen, módszeresen leszoktatni magunkat a gonoszról, nem sikerült!

Nem azé, aki akarja, se nem azé, aki fut, hanem a könyörülő Istené. A bűnnek nincs más megoldása, mint a kegyelem. Minden azon fordul meg, kapok-e kegyelmet. Ha kapok, akkor meg vannak bocsátva a bűneim, s minden rendben van, ha nem kapok, akkor minden jó igyekezetem hiába, elvesztem, végem van.

2. Az, hogy kapok-e kegyelmet, Isten akaratán fordul meg.

„Könyörülök azon, a kin könyörülök, és kegyelmezek annak, a kinek kegyelmezek” – mondja Isten már Mózesnek az Ótestamentumban s Pálon keresztül az Újszövetség népének. A kegyelem kérdését eszerint

Isten a felségjogai közé sorolta, melyben mindenkitől és mindentől függetlenül önmaga dönt. A kegyelem kérdésébe tehát Isten nem enged beleszólást embernek. A kegyelmet nem lehet megvásárolni. Akármilyen nagy áldozatot teszek is le Isten oltárára, ha mindenemet neki adom is, ha koldusszegény maradok is utána, pénzem csörögve hull vissza, áldozatom füstje, mint Káiné, e földön gomolyog, és nem száll az ég felé. Isten olyan gazdag, hogy neki semmit sem lehet adni. Egyszerűen megajándékozhatatlan. Én pedig szegény koldus vagyok, akinek semmije sincs, amit nem Istentől kapott volna, én tehát egyszerűen ajándékozásra képtelen vagyok. De ha volna is mit adnom, Isten megvesztegethetetlen.

A kegyelmet nem lehet kiérdemelni. Akármilyen súlyos vezeklést szabnék is magamra múltam bűneiért, a bűnt nem lehet levezekelni. Még a pokolban is csak vezekelni lehet érte, de nem lehet levezekelni. Akármilyen elszántan igyekeznék is új életben járni, az ige világosan megmondja, hogy ezzel sem tudom megatni Istent. Kegyelme szabad kegyelem. Azon könyörül, akin akar.

A kegyelmet még kikönyörögni sem lehet. Könyörögni lehet érte, de kikönyörögni nem lehet. Porba vethetem magam Isten előtt, könnyeimel öntözhetem lábait, követ is megindító szavakkal ecsetelhetem nyomorúságomat, idézhetem ígéreteit, apellálhatok isteni jóságára... még szemtelenül követelözhetem is, ahogyan csak az életéért tud szemtelenkedni egy ember, imádságom nem lesz varázsszer, melynek elmondására megnyílik az ég, és alászáll fejemre a bűnbocsánat. Isten kegyelme szabad kegyelem. Azon könyörül, akin akar.

De hát akkor rettenetes Isten a Biblia Istene! – mondod. Ez az Isten nem tökéletes, szent, igaz, jó és atya, hanem rettenetes zsarnok, kőszívű kényúr, kinek szeszélye a világkormányzó elv, melynek minden és mindenki ki van szolgáltatva. Mondhatsz még súlyosabbakat is, nem változtatsz a helyzetet. Isten nem olyan, amilyenek te elképzeled. Nem írhatod elő neki, hogy milyen legyen. Olyan, mint amilyen, s hogy milyen, azt a kijelentésben mondja meg, a kijelentés szerint pedig kegyelme szabad kegyelem. Azon könyörül, akin akar.

A szabad kegyelmen való emberi felháborodás erkölcsi értékét azonban nagyon leszállítja az, hogy lelki háttere nem az Isten istenségéért való küzdelem, hanem nyomorult, önző irigység. Látszólag azt követeljük, hogy Isten legyen igazságos, valójában pedig épp az a bajunk, hogy Isten igazságosan bánik velünk, s mikor nem bocsátja meg bűneinket, csak azt adja, mit megérdemlünk. Igazában nem az a bajunk, hogy nem igazságos, hanem kegyelmes az Isten, hanem az, hogy más felé mutatkozik ilyenek, nem pedig mifelénk. Semmi kifogásunk sincs a szabad kegyelem ellen, ha annak előnyeit mi élvezzük, csak akkor háborodunk fel, ha hátránya jut nekünk osztályrészül. Nagyhangú és nagyképű felháborodásunkra megérdemljük azért a szőlőművesek példázatának feleletét: „*Barátom, nem cselekszem igazságtalanul veled (...). Avagy nem szabad-é nékem a magaméval azt tennem, a mit akarok? avagy a te szemed azért gonosz, mert én jó vagyok?*” (Mt 20,13–15)

3. Mindezek után az a nagy kérdés, hogy *akar-e Isten nekem kegyelmezni.*

Nézzük, mit felel reá maga Isten, a szabad kegyelem szabados Ura! 1Tim 2,4-ben így szól az Isten igéje: Isten „*azt akarja, hogy minden ember idvezüljön, és az igazság ismeretére eljusson*”. Isten tehát mindenkinek meg akar kegyelmezni, nekem is. Hogy mennyire akar, azt mi sem mutatja jobban, mint a gólgotai kereszt. „*Mert úgy szerette Isten e világot, hogy az ő egyszülött Fiát adta, hogy valaki hiszen ő benne, el ne veszzen, hanem örök élete legyen.*” (Jn 3,16). Annyira akarja tehát Isten, hogy én bocsánatot kapjak minden bűnömre, hogy a legnagyobb áldozattól sem riadt vissza ennek érdekében. Egyszülött Fiát küldte le e földre, reá rakta minden én bűnömet, ő elszenvetde értem és helyettem minden bűnömnek büntetését, vérével tisztára mosott engem. Ez óta a kereszt óta egészen más megvilágításban áll előttünk Isten szabad kegyelme. A kereszt Isten szabad kegyelmének legnagyobb bizonyítéka. Ez mutatja legjobban, hogy a kegyelemben mindig Isten a kezdeményező. Szeretete nem visszhang a mi szeretetünkre, kegyelme nem következménye a mi bűnbánatunknak, könyörgésünknek vagy igyekezetünknek, hanem ő a mindent megelőző szeretet, aki előbb szeretett minket, mint mi őt. Ezért lehet a kereszt óta reménykedni a kegyelemben. A kereszt óta nem riasztó rémhír a kegyelem szabadságáról szóló bibliai üzenet, hanem örömhír, evangélium a kegyelemre szoruló s arra magukat méltatlannak érző bűnösök számára. Ezért tanácsolja Luther is a kegyelem szabadságától megrettent lelkiismeretű embernek: Menekülj Krisztus sebeihez! Add meg magad kegyelemre, mint aki méltatlan vagy a kegyelemre! Add meg magad Isten önkényére, hogy cselekedjék veled úgy, amint neki jólesik. És akkor bízhatasz abban, hogy neki jólesik megbocsátani bűneidet.

Nem azért igazít meg Isten, mert megtértél, bánod bűneidet és hiszel, hanem Krisztusért, ki neked adja halálának gyümölcseit. Ezt pedig nem azért teszi, mert könyörögsz érte, hanem azért, mert szeret téged, s ő maga akar részesíteni halála gyümölcseiben. Tőled csak egy kívántatik: tégy vallást előtte bűneidről! Meg van írva: *„Ha megvalljuk bűneinket, hű és igaz, hogy megbocsássa bűneinket, és megtisztítson minket minden hamisságtól.”* (1Jn 1,9; Hallesby mondása) Ámen.